

4. ročník (II. pololetí)

a) mollové stupnice a akordy s # a b

a moll	0 #
e moll	1 #
h moll	2 #
fis moll	3 #
cis moll	4 #
gis moll	5 #
dis moll	6 #
ais moll	7 #

a moll	0 b
d moll	1 b
g moll	2 b
c moll	3 b
f moll	4 b
b moll	5 b
es moll	6 b
as moll	7 b

b) odvozené intervaly – procvičování odvozených intervalů od různých tónů

c) hudební názvosloví

- **označení přednesu** – slouží k vystižení nálady skladby, pojmy jsou spojeny s hudební představou

cantabile – zpěvně

dolce – sladce

comodo – pohodlně

simile – podobně

poco – trochu

molto – velmi

meno – méně

più – více

sempre – stále

leggiero – lehce

espressivo – výrazně

marcato – důrazně

- **označení tempa**

- tempo je pohyb, ve kterém má být skladba zahrána

- označení tempa dělíme na pomalé, mírné a rychlé

Tempa pomalá

Largo – široce

Grave – těžce

Adagio – pomalu

Lento - rozvláčně

Tempa mírná

Moderato – mírně

Andante – klidným chodem

Allegretto – poněkud rychle

Tempa rychlá

Allegro – rychle

Vivace – živě, hbitě

Presto – rychle

Prestissimo – co nejrychleji

d) stavba dur a moll kvintakordu

e) velké hudební formy

• symfonie

- je hudební forma pro orchestr
- vznikla v období klasicismu
- forma je cyklická (vícevětá), počet může být různý, v době svého vzniku měla tři věty, od období vrcholného romantismu má čtyři věty
- pořadí vět je kontrastní, v období klasicismu to byla 1. rychlá, 2. pomalá, 3. rychlá
- obvyklé pořadí v období romantismu byla: 1. rychlá, 2. pomalá, 3. scherzo (žert) nebo národní tanec, 4. rychlá
- první věta bývá komponována v sonátové formě
- sonátová forma je založena na principu třídílnosti, hudba je členěna do tří částí: expozice, provedení, repríza
- symfonie je vrcholem kompoziční práce skladatele
- autoři symfonií jsou např. W. A. Mozart, L. v. Beethoven, A. Dvořák, B. Martinů, P. I. Čajkovskij a další

← První věta ze Symfonie č. 9 Antonína Dvořáka.

• symfonická báseň

- je jednovětá symfonická skladba
- vznikla v období romantismu
- patří mezi tzv. programní hudbu, jelikož má určen jiný nehudební název
- námětem může být literární nebo dramatické dílo, legenda, epos, mýtus, pohádka, pověst, nebo obraz města či krajiny
- maďarský skladatel Franz Liszt poprvé použil výraz *Symphonische Dichtung* – symfonická báseň
- autoři symfonických básní jsou např. B. Smetana, A. Dvořák, P. I. Čajkovskij, J. Sibelius

← Plakát k prvnímu provedení *Mé vlasti*

• opera

- hudebně scénické dílo, v němž je zastoupena složka vokální, instrumentální, taneční
- textový podklad opery – libreto
- po hudební stránce obsahuje opera zpěvy sólové, ansámblové, sbory, instrumentální předehru, mezihry, doprovod vokální složky a hudbu baletní
- opera má několik částí – dějství
- první operu vytvořil v roce 1598 J. Peri | Dafne
- autoři oper: W. A. Mozart, A. Dvořák, B. Smetana, G. Bizet, P. I. Čajkovskij, R. Wagner

← Plakát k inscenaci opery *Prodáváná nevěsta* Bedřicha Smetany z roku 1919

f) dějiny hudby

• Renesance 1450–1600

- v překladu znamená **obrození, znovuzrození**
- umělci chtěli oživit ideály antického Řecka a Říma
- středem zájmu se stává člověk, důraz byl kladen na pozorování smysly a rozumem
- tisk umožňuje studium širší veřejnosti
- duchovní hudba má dominantní postavení
- světská se kultivuje, polyfonní zpěvy jsou doprovázeny loutnou nebo orchestrem
- vznikají nové nástroje clavichord a virginal
- hudba je drsnější, temnější a komplikovanější
- hlavní zájem je v hudbě vokální, zároveň vznikla ryze instrumentální hudba převážně pro varhany a virginal
- dovednost skladatelů dosáhla vysoké úrovně (některé skladby vznikly pouze pro testování těchto dovedností)
- **Giovanni Pierluigi da Palestrina, Kryštof Harant z Polžic, Josquin Des Prez**

← hudebníci kolem roku 1600

← Josquin Des Prez

• **Baroko 1600–1750**

- **baroko**, termín přejatý z dějin umění, je odvozen z portugalského a francouzského barroc, tzn. **perla nepravidelných tvarů**
- barokní hudba je charakteristická polaritou sopránu a basu, tyto dva hlasy provádějí základní melodii a ostatní hlasy slouží jako harmonická výplň, doprovod
- typická je zpěvnost, zcela záměrná líbivost a emocionální působivost – hlavním úkolem je přenášet pocity na posluchače, působit
- vznikají nové hudební formy (kánon, fuga, concerto grosso, barokní suity)
- vzniká také **opera** (Jacopo Peri – Dafné)
- velký rozvoj instrumentální hudby
- vysoká virtuozita hudebníků
- byl vynalezen kladívkový klavír, ostatní nástroje přejímá baroko z renesance, přičemž řada nástrojů prochází konstrukčními úpravami
- využívané nástroje: housle, viola, violoncello, kontrabas, viola da gamba, loutna, kytara, theorba, harfa, cembalo, varhany, flétny příčné i zobcové, hoboj, fagot, chalimeaux (předchůdce klarinetu), cink, klarina, pozoun, lesní roh, tympány
- **A. Vivaldi, J. S. Bach, G. F. Händel, J. D. Zelenka, Adam Michna z Otradovic**

← Jacopo Peri

Prolog k opeře Euridice Jacopa Periho →

Johann Sebastian Bach.

• Klasicismus 1750–1820

- oproti baroku a romantismu je klasicismus klidnější směr
- **vznikl ve Francii 17. století** za vlády "krále slunce" Ludvíka XIV.
- inspiruje se hlavně starověkými vzory a zdůrazňuje střízlivý rozum, uměřenost a jasný, pravidelný řád
- je ovlivněn racionalismem a návratem k antice
- snaha o dokonalou formu, **ucelenost a přehlednost** ve všech attributech díla, především v oblasti melodie a harmonie
- v Praze roku 1783 je otevřeno činoherní a operní divadlo, postavené nákladem hraběte Františka Antonína Nostitze-Rienecka, ve své době jedno z největších ve střední Evropě (dnes Stavovské divadlo)
- orchestr byl obohacen o **lesní roh, trubky, tympány**, nebo **klarinet**.
- vznikají nové hudební formy jako např.: **sonátová forma, sonáta, sonatina, symfonie, smyčcový kvartet**
- melodie a doprovod jasně odlišeny
- rozvoj veřejných koncertů
- **W. A. Mozart, L. van Beethoven, F. X. Brixl, J. V. A. Stamic, J. Mysliveček.**

Joseph Haydn

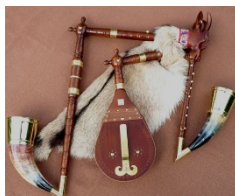
Wolfgang Amadeus Mozart

Ludwig van Beethoven

g) lidové nástroje

- **cimbál** – je deskový úderný strunný hudební nástroj, může být opatřen pedálem
- **dudy** – jsou prastarý lidový hudební nástroj, užívaný v podobě historicky známé už v antickém Řecku. Původně byly jednoduchým dechovým nástrojem, který pravděpodobně vznikl již před 4 000 lety v Egyptě a v přední Asii

- **akordeon** – zvaný též tahací harmonika, je dechový, vícehlasý hudební nástroj, u něhož jsou zdrojem zvuku kovové, dřevěné či plastové jazýčky, rozehvívané proudem vzduchu
- **balalajka** – je strunný nástroj ruského původu s trojdílnou rezonanční skříňí, která má charakteristický trojúhelníkový tvar, má 3 struny

- **mandolína** – italský lidový nástroj, vyvinul se podle některých názorů ve středověku z loutny, podle jiných z mandory nebo kvinterny

h) J. S. Bach, W. A. Mozart, L. v. Beethoven – život a dílo
